

До спеціалізованої вченої ради
К 26.503.01 у Науково-дослідному
інституті публічного права за
адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія
Кірпи, 2 А

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата юридичних наук

**Савюк Марини Флорівни на дисертацію Розсохи Сергія Сергійовича на
тему «Адміністративно-правові засади отримання права на зайняття
нотаріальною діяльністю в Україні», поданої на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 - адміністративне
право і процес; фінансове право; інформаційне право**

Актуальність теми дисертаційного дослідження зумовлюється її значним теоретичним і практичним значенням для ефективної розбудови правової держави в Україні, розробки теоретичної концепції ефективного нотаріату, що потребує узагальнення, вивчення та аналізу досвіду в цій сфері.

Загалом, процедура отримання права на зайняття нотаріальною діяльністю повинна бути ефективною, неупередженою та об'єктивною, не створюючи шаблонні умови, а орієнтуючись на потреби нотаріусів-кандидатів та вимоги часу. Адже сьогодні нотаріат є основою для вирішення тих завдань, які стоять перед Україною як асоційованим членом ЄС.

Тобто, тематика, яку обрав здобувач для розгляду в своєму дисертаційному дослідженні є досить актуальною, адже певні аспекти адміністративно-правових засад отримання права на зайняття нотаріальною діяльністю в Україні розглядали багато вчених, але все ж таки, не дивлячись на велику кількість праць в цій сфері питання реформування нотаріату в Україні є досить непростими та потребує подальших наукових досліджень.

Ступінь обґрунтованості наукових положень висновків та рекомендацій зумовлюється результативним використанням низки загальних і спеціальних методів пізнання; високим рівнем узагальнення теоретичних

висновків і поглядів, викладених у вітчизняній та зарубіжній літературі, правових концепціях, а також відповідних державних програмах; значним обсягом даних із практичної діяльності, належною апробацією результатів дослідження і їх оприлюдненням, успішним впровадженням результатів дисертаційного дослідження до практичної діяльності органів державної влади та нотаріату.

При підготовці дисертації автором було використано результати науково-дослідних розробок і публікацій.

Обсяг вивченого та узагальненого дисертантом емпіричного матеріалу вказує на достатній рівень вірогідності та наукової обґрунтованості результатів виконаного дослідження.

Вдало сформована мета і завдання дослідження дозволили дисертанту у логічній послідовності розкрити зміст роботи. Сформульовані у дисертації положення, узагальнення, оцінки та висновки, рекомендації й пропозиції обґрунтовані дисертантом на підставі особистих досліджень у результаті опрацювання відповідних наукових та нормативно-правових джерел.

Аналіз змісту роботи свідчить про те, що дисертація являє собою самостійну, завершену, аргументовану, комплексну роботу, має необхідний науково-теоретичний та прикладний рівень. Вдала структурна побудова дисертації свідчить про науково вивірений підхід до вирішення поставлених завдань і досягнення мети дослідження.

Високий ступінь вірогідності та наукової обґрунтованості результатів виконаного дослідження додатково забезпечується використанням широкого обсягу літературних джерел, нормативних актів. Це дозволило дисертантові сформулювати низку важливих наукових положень, висновків та рекомендацій щодо удосконалення адміністративно-правових засад отримання права на зайняття нотаріальною діяльністю в Україні.

Наукова новизна отриманих результатів аргументується тим, що дисертація є одним із перших монографічних досліджень у вітчизняній правовій літературі, присвяченим аналізу адміністративно-правових засад

отримання права на зайняття нотаріальною діяльністю в Україні. У результаті проведеного аналізу сформовано низку висновків, рекомендацій і пропозицій, відмінних від раніше одержаних результатів, зокрема:

уперше:

– розкрито юридичну природу права на зайняття нотаріальною діяльністю в Україні як об'єкту адміністративно-правових відносин, що визначається системою правоможностей юриста із вищою освітою, за власним бажанням, на підставах і в порядок передбачений законодавством, обирати, реалізовувати та припиняти нотаріальну діяльність, що виникає у площині адміністративно-правових відносин між суб'єктом-кандидатом на зайняття посади нотаріуса та публічною адміністрацією, щодо отримання свідоцтва на зайняття нотаріальною діяльністю у відповідності до механізму адміністративно-правового регулювання (форм та методів адміністративної діяльності публічної адміністрації та адміністративних) та принципів отримання права на зайняття нотаріальною діяльністю в Україні;

удосконалено:

– поняття адміністративно-правового регулювання права на зайняття нотаріальною діяльністю в Україні, як сукупності юридичних засобів, способів та інших правових інструментів впливу публічної адміністрації на впорядкування, охорони та розвитку адміністративних правовідносин, з метою закріплення та приведення у відповідність норм права в сфері нотаріату, врегулювання поведінки учасників таких правовідносин, реалізації завдань та функцій нотаріату, захисту прав, свобод та законних інтересів осіб;

– законодавство щодо отримання права на зайняття нотаріальною діяльністю в Україні стосовно більш детальної формалізації матеріальних і процесуальних норм складання кваліфікаційного іспиту на зайняття нотаріальною діяльністю, внесення в цю адміністративну процедуру засад прозорості і прогнозованості, захисту законних прав осіб, які виявили бажання стати нотаріусами санкціями адміністративно-правових норм від порушень з боку посадових осіб Міністерства юстиції України;

– наукові положення щодо адміністративно-правового статусу Міністерства юстиції України, як сукупності правових елементів, а саме завдань, адміністративних обов'язків та прав, умов та підстав адміністративної відповідальності, які спрямовані формування та реалізацію відповідної державної політики та виражають особливості надання адміністративних послуг, здійснення виконавчо-розпорядчої діяльності, з метою захисту прав, свобод та законних інтересів осіб та публічного інтересу суспільства в цілому;

дістали подальшого розвитку:

– комплексна компаративістична характеристика отримання права на зайняття нотаріальною діяльністю країн-учасниць ЄС (Австрії, Бельгії, Латвії, Литви, Португалії, Угорщині, Франції, Федеративної Республіки Німеччина, Хорватії, Чехії), в результаті чого виявлено, що як в країнах-учасницях ЄС, так і в Україні існують жорсткі вимоги до кандидатів у нотаріуси, а адміністративно-правове регулювання стосовно отримання права на зайняття нотаріальною діяльністю в усіх без винятку із аналізованих країн здійснюється міністерствами юстиції.

Сформульовані у дисертаційному дослідженні наукові положення та рекомендації використовуються:

– науково-дослідній сфері – для подальшого теоретичного розроблення адміністративно-правових засад отримання права на зайняття нотаріальною діяльністю в Україні;

– правотворчій сфері – висновки, пропозиції та рекомендації дисертації пропонується використати щодо вдосконалення чинного законодавства у сфері адміністративно-правових засад отримання права на зайняття нотаріальною діяльністю в Україні;

– правозастосовній діяльності – використання одержаних результатів підвищило ефективність адміністративної діяльності нотаріусів та суб'єктів публічної адміністрації у сфері нотаріату;

– навчальному процесі – під час розроблення та викладання навчальних дисциплін «Актуальні проблеми теорії адміністративного права» та «Актуальні

проблеми адміністративної відповідальності», при підготовці відповідних підручників, навчальних посібників, конспектів лекцій.

Зміст дисертації. Дисертація є завершеною працею, в якій у логічній послідовності розкрито мета і завдання дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, що містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

Досить вдалим в дисертаційному дослідженні положення щодо поняття розкрито поняття нотаріальної діяльності. Визначено зміст адміністративно-правових відносин у сфері нотаріату та розкрито їх особливості. Визначено принципи отримання права на зайняття нотаріальною діяльністю в Україні. Сформовано адміністративно-правовий статус Міністерства юстиції України як основного суб'єкта у сфері нотаріату. Розкрито механізм адміністративно-правового регулювання права на зайняття нотаріальною діяльністю в Україні та визначено його елементи. Виявлено і узагальнено досвід зарубіжних країн щодо отримання права на зайняття нотаріальною діяльністю.

Удосконалено законодавство щодо отримання права на зайняття нотаріальною діяльністю в Україні, в аспектах вдосконалення процесу складання кваліфікаційного іспиту на зайняття нотаріальною діяльністю та прийняття ґрунтовної програми кваліфікаційного іспиту на право зайняття нотаріальною діяльністю, скорочення строку повторного складення кваліфікаційного іспиту та встановлення адміністративної відповідальності на посадових осіб Міністерства юстиції України за порушення періодичності проведення кваліфікаційного іспиту на право зайняття нотаріальною діяльністю, що загалом позитивно вплине на впровадження європейських стандартів у сферу нотаріату в Україні.

У висновках дисертації на основі теорії адміністративного права, чинного законодавства, досягнень публічної адміністрації наведено нове розв'язання наукового завдання стосовно адміністративно-правових засад отримання права на зайняття нотаріальною діяльністю в Україні, викладено найбільш важливі наукові результати.

Оформлення дисертації та автореферату дисертації відповідає тим вимогам, які висуваються до такого роду робіт. Зокрема, слід відмітити, що структурно дослідження побудовано логічно, із дотриманням правил пропорційності, взаємовиключення і неперервності; розділи і підрозділи взаємопов'язані між собою, що дозволило автору послідовно і системно проаналізувати широкий спектр питань, які стосуються адміністративно-правових засад отримання права на зайняття нотаріальною діяльністю в Україні.

Дисертація містить логічну структуру.

Мета і завдання, визначені автором у вступі, відповідають змісту дослідження та загальним висновкам. Водночас, всі висновки, рекомендації та пропозиції мають конкретний характер і об'єднані провідною ідеєю теоретичного удосконалення адміністративно-правових засад отримання права на зайняття нотаріальною діяльністю в Україні.

Широту поглядів здобувача підтверджують його наукові праці за темою дослідження. Заслуговує на увагу також те, що основні положення та результати дисертаційного дослідження оприлюднено та обговорено на трьох міжнародних науково-практичних конференціях: «Актуальні питання розвитку правової держави в умовах сучасного становлення громадянського суспільства в Україні» (м. Харків, 16–17 червня 2017 р.); «Сучасні тенденції в юридичній науці України та зарубіжних країн» (м. Запоріжжя, 22–23 вересня 2017 р.); «Право, суспільство і держава: форми взаємодії» (м. Київ, 12–13 січня 2018 р.).

В цілому дисертаційне дослідження виконане на належному рівні, написане досить ґрунтовно.

Зауваження і дискусійні положення. Повністю усвідомлюючи достатній рівень виконання дисертаційного дослідження, повинні зазначити, що не всі авторські тези, твердження і міркування сприймаються як логічний підсумок спостережень, що на достатньому рівні обґрунтовані з теоретичних позицій, здобутків юридичної практики і аналізу нормативного матеріалу. Деякі з них потребують додаткових роз'яснень і уточнень з огляду на сучасний стан та

перспективи розвитку адміністративно-правової теорії і відповідної законодавчої бази. У зв'язку з цим є необхідність зупинитися на певних недоліках і зауваженнях стосовно дослідження, а також виділити дискусійні його положення.

1. У підрозділі 2.1 не розкрита роль стратегій, доктрин та концепції у нормативному забезпеченні отримання права на зайняття нотаріальною діяльністю (наприклад, Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 рр., або Концепції реформування органів нотаріату тощо).

2. Результати дисертації варто було б впровадити у правотворчу сферу щодо вдосконалення чинного законодавства у сфері адміністративно-правових засад отримання права на зайняття нотаріальною діяльністю в Україні, що лише б підняло рівень дисертаційного дослідження.

3. Залишається незрозумілим використання спеціального принципу «безпосередності» у сфері отримання права на зайняття нотаріальною діяльністю, який здобувач визначив на С. 75 дисертаційної роботи.

4. Підрозділ 1.3 варто було б більш широко розкрити та визначити правовий статус не лише Міністерства юстиції України, а й Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату при Міністерстві юстиції України та органів самоврядування нотаріусів, як суб'єктів, що при взаємодії забезпечують процедуру отримання свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю.

5. У підрозділі 3.1. «Зарубіжний досвід отримання права на зайняття нотаріальною діяльністю» розкрито досвід багатьох країн, проте зі змісту дисертації невідомо, досвід якої держави дисертант вважає найбільш вдалим для запозичення у вітчизняний нотаріат.

Разом із тим, перелічені спірні положення і недоліки не можуть виключити позитивну оцінку роботи в цілому, оскільки свідчать про особисту позицію автора та складність проблеми, яку він успішно вирішив у своїй роботі.

ВИСНОВОК

Дисертаційне дослідження Розсохи Сергія Сергійовича на тему: «Адміністративно-правові засади отримання права на зайняття нотаріальною діяльністю в Україні» за своєю актуальністю, новизною та обґрунтованістю одержаних результатів відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, що затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567. Автореферат дисертації відповідає її змісту та повністю відображає основні положення і результати дослідження. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до встановлених вимог МОН України.

Дисертаційна робота виконана вперше і поглиблює існуючі знання юридичної науки, а саме є суттєвим внеском до теорії адміністративного права і процесу. Дисертація є завершеною, самостійно підготовленою, кваліфікаційною науковою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані та практично цінні результати, що вирішують важливе наукове завдання.

Підсумовуючи викладене, варто відзначити, що дисертаційне дослідження на тему: «Адміністративно-правові засади отримання права на зайняття нотаріальною діяльністю в Україні» є самостійним, завершеним, комплексним дослідженням та має високий науково-теоретичний та прикладний рівень, а її автор – Розсоха Сергій Сергійович заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:
доцент кафедри професійних
та спеціальних правових дисциплін
Приватного вищого навчального закладу
«Буковинський університет»,
кандидат юридичних наук

М.Ф. Савюк